

Dato, og det forekommer mig, at naar man allerede i 1875 har kunnet se saaledes paa Sagen, er der langt mere Grund til, at man i Aaret 1911 kan mene, at det er den bedste Udvej for den Sag, vi her have til Behandling.

Det var vel naturligt, da vi fik Tyendeloven for 50 Aar siden, at den blev, som den er, og jeg vil tillade mig at tro, at den Lov, paa den Tid den blev given, var en god Lov, men det er lige saa naturligt, forekommer det mig, at vi nu 50 Aar efter ere komne dertil, at en Undtagelseslov paa dette Omraade ikke længere er tidsvarende. Og naar jeg skal begrunde, hvorfor jeg ved mit Arbejde i Kommissionen kom til det Resultat, jeg gjorde, maa jeg sige, at det netop var ved at se paa Forholdene, som de have udviklet sig, og som de udviklede sig i de 5 Aar, Kommissionen sad og arbejdede (*Sabroe*: Ja, vi arbejdede nu ikke hele Tiden.) Nej, det er rigtigt, men der gik dog 5 Aar, fra vi begyndte, til vi sluttede, og i disse 5 Aar var ogsaa dette Spørgsmaal underkastet betydelige Forandringer. Den første Betingelse for, at en Lov som den, vi her staa i Færd med at lave, overhovedet kan faa praktisk Betydning, er efter min Mening, at de to Parter, som skulle bruge denne Lov, ønske en saadan Lov og modtage den med Velvillie. Hvis det ikke er Tilfældet — og det gælder ikke alene om dette Forhold, men sikkert paa alle Omraader, hvor der lovgives —, hvis Loven ikke omfattes med Velvillie og Sympati, ere Lovbestemmelserne i de fleste Tilfælde forfejlede. Men i dette Forhold forekommer det mig indlysende, at Tendensen navnlig gennem de senere Aar er gaaet i Retning af at blive fri for Lovgivning paa dette Omraade.

Hvad Tyendet angaar, som jeg først skal omtale med et Par Ord, er det klart, at Tendensen gaar i Retning af at blive fri for en Tyendelov. Allerede medens Kommissionen arbejdede, gav det sig ret tydelige Udslag, ikke alene derved, at f. Eks. Formanden for Københavns Tjenestepige forening, som var Medlem af Kommissionen, hele Tiden indtog dette Standpunkt: Ingen Tyendelov, men ogsaa derved, at det mandlige organiserede Tyende henvendte sig til Kommissionen og henstillede at blive fri for en saadan Undtagelseslov. Jeg erindrer saaledes, og andre ærede Medlemmer af Kommissionen erindre det sikkert ogsaa, at da vi i sin Tid modtog en Deputation fra Tyendeforeningen, fremkom Formanden for denne Forening, Hr. Carl Westergaard, med meget skarpe Ud-

tryk og henstillede til Kommissionen ikke at byde det danske Tyende nogen Tyendelov i dette Øjeblik. Ja, jeg siger ikke for meget, naar jeg meddeler, at han endog truede Kommissionen med at gøre os til Spot og Spe for hele Landets Øjne, hvis vi vovede at byde det danske Tyende en saadan Tyendelov. Det var det organiserede Tyendes Stilling paa det Tidspunkt. Nu kan man maaske sige med en vis Ret, at Tyendet er endnu for lidt organiseret til, at man kan tage dette som et fuldgyldigt Udtryk for Tyendets Mening i det hele, men hvis man vilde spørge Tyendet enkeltvis — jeg maa her indskyde, at jeg taler stadig om det ældre, myndige Tyende, jeg skal senere komme til at tale om det umyndige — rundt omkring i Landet, om det ønskede en saadan Undtagelseslov, vilde det langt overvejende Flertal, og det ikke det daarligste, svare Nej. Og ogsaa andre, som dog have en vis Adkomst til at tale med om dette Spørgsmaal, have udtalt sig i lignende Retning. Jeg skal her minde om, at blandt andet Husmandsforeningerne have udtalt sig om Spørgsmaalet: Tyendelovgivning. Jeg husker saaledes, at de fynske Husmandsforeninger — det var, saa vidt jeg erindrer, i 1904, eller maaske i 1905 — udtalte sig i en Resolution imod en Tyendelov, og denne Resolution sluttede med at sige, at man krævede, at Tyendet i retlig Henseende stilledes lige med andre Borgere i Samfundet.

Spørger man nu om Grunden til, at Tyendet indtager dette Standpunkt, forekommer det mig, at der er to Ting, som navnlig falde i Øjnene. Den ene er, at Uvillien mod Tyendelovgivning i første Linie maa føres tilbage til Uvillien mod Loven af 1854. Der er blandt Tyendet en afgjort Uvillie mod denne Lov, med Rette eller Urette, det skal jeg ikke i denne Forbindelse komme ind paa, men at Uvillien er der, er sikkert, og at denne Uvillie i særlig Grad hidrører fra Skudsmaalsbogs-systemet, er sikkert ogsaa udenfor al Tvivl. Den Uvillie, som saaledes findes mod den gamle Tyendelov, vil efter min Mening ufravigelig overføres paa den nye Lov, uanset, hvorledes de Bestemmelser ere, som en ny Lov indeholder. Man vil ikke fra Tyendets Side undersøge, om man med Rette kan føre Uvillien over derpaa, man vil uvilkaarlig gøre det, og derved vil man svække den nye Lov, allerede før den er given. Den anden Grund til Uvillien ligger efter min Mening paa et dybere og bedre Omraade. Den ligger i den store Trang, der er i vor Tids Ungdom til at blive selv-